

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ



ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ (Κ.Ε.Θ.Ι.)

**ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΤΗ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΤΗΝ
ΠΟΡΝΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ, ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΗΣ
ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΡΩΓΗ ΣΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ
ΠΡΑΞΕΩΝ**

Υπό: Χάρη Παπαχαραλάμπος, Δ.Ν., πρ. Ειδ. Συμβούλου των Υπουργών
Δικαιοσύνης σε θέματα Ποινικού Δικαίου (1998-2001), στο πλαίσιο μελέτης,
που ανετέθη από την Γενική Γραμματεία Ισότητας του ΥΠΕΣΔΔΑ.

ΑΘΗΝΑ 2008

Άρθρο 323Α ΠΚ. Εμπορία ανθρώπων.

1. Η αρχή της §1 αντικαθίσταται ως εξής: «*Όποιος με την απειλή ή χρήση βίας ή άλλου εξαναγκαστικού μέσου κλπ.*». **Αιτιολογία:** Η προτεινόμενη φράση είναι γλωσσικά προσφορότερη και συναρτά την απειλή σαφέστερα προς τη χρήση βίας, ενώ αποσαφηνίζεται, ότι και η απειλή βίας είναι αξιόποινη, χωρίς να παύει να είναι ερμηνευτικά δυνατή η συναγωγή αξιοποίνου της απειλής “άλλου εξαναγκαστικού μέσου”, πράγμα που το κείμενο του Σχεδίου γραμματικά αποκλείει.
2. Προτείνεται η διαγραφή ή η επεξήγηση με παραδείγματα στην Αιτιολογική Έκθεση του όρου “επιβολή” (§1). **Αιτιολογία:** Πρόκειται για αξιολογικό όρο, που θα δημιουργήσει προβλήματα εφαρμογής, αν δεν αποσαφηνισθεί το περιεχόμενό του.
3. Στην §2 τίθεται μετά την λέξη “εκμεταλλεούμενος” η λέξη «*ιδίως*». **Αιτιολογία:** Επιτυγχάνεται με τον τρόπο αυτό η διεύρυνση του αξιοποίνου, αφού η ευάλωτη θέση θα αποτελεί μεν κύριο ενδείκτη εφαρμογής της διάταξης, δεν θα αποτρέπει όμως την παροχή ποινικής προστασίας και σε άλλες περιπτώσεις, όπου ο δράστης παρασύρει το θύμα. Με την προτεινόμενη προσθήκη δεν θα υπάρξουν άλλωστε κενά ποινικής προστασίας, αν η νομολογία ερμηνεύσει στενά την έννοια της “ευάλωτης θέσης”, που ούτως ή άλλως, ως όρος του διεθνούς συμβατικού νομοθέτη, έχει εύρος μη συμβατό προς την απαίτηση σαφήνειας του ποινικού νόμου. Μία επεξήγηση στην Αιτιολογική Έκθεση θα ήταν και εδώ, όπως και στον όρο “επιβολή” (ιδ. ανωτέρω υπό 2), σκόπιμη.
4. Τίθεται νέα §4, μετά την §3, που έχει ως εξής: «*Αν συνεπεία κάποιας από τις πράξεις των προηγούμενων παραγράφων επήλθε θάνατος, επιβάλλεται ισόβια κάθειρξη*». **Αιτιολογία:** Με τον τρόπο αυτό εναρμονίζεται το άρ. 323Α ΠΚ με τις ρυθμίσεις των άρ. 340 και 351§4 ΠΚ του Σχεδίου.
5. Η §4 του Σχεδίου αναριθμείται σε §5.

Άρθρο 338 ΠΚ. Κατάχρηση σε ασέλγεια.

1. Με το Σχέδιο παρέχεται η ευκαιρία *ορισμού της ασελγούς πράξης*. Ως τέτοια πρέπει να νοείται κάθε *in concreto* σοβαρή προσβολή της γενετήσιας ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (συνουσία και ανάλογης βαρύτητας γενετήσιες εκδηλώσεις), κατ' αντιδιαστολή προς τις πράξεις του άρ. 337 ΠΚ. Ο ορισμός αυτός, που πρέπει να τεθεί ως ερμηνευτικός στο άρ. 336 ΠΚ, θα ολοκληρώσει τη μεταρρύθμιση, που επήλθε με τον Ν. 1419/1984, ο οποίος επικεντρώνεται ορθά στη γενετήσια ελευθερία ως έννομο αγαθό, απομακρυνόμενος από την προστασία των περί ηθών κοινωνικών αντιλήψεων (ιδ. σχετικώς και *Παπαγεωργίου-Γονατά*, Συστηματική Ερμηνεία ΠΚ, Αθήνα 1994, Εισαγωγή στο 19ο Κεφάλαιο του ΠΚ, πλαγιάρ. 8-14). **Αιτιολογία:** Έτσι θα αποφευχθούν στο μέλλον θεωρητικά και νομολογιακά προβλήματα, θα καταστεί δε περιττή η ειδική πρόβλεψη περί "παρά φύσιν" ασέλγειας, που τριχοτομεί άσκοπα το δοκιμασμένο σχήμα "συνουσία-άλλη ασελγής πράξη", την οποία υιοθετεί ο νομοθέτης στο άρ. 336 ΠΚ (ιδ. ανάλογα και *Μαργαρίτη*, Απόψεις για το Σχέδιο Νόμου, Ποινική Δικαιοσύνη 1/2002, σελ. 184, *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, Εμπορία ανθρώπων, Ποινική Δικαιοσύνη 4/2002, σελ. 432 σημ. 49).
2. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω προτείνεται στην §1 η αντικατάσταση των λέξεων "παρά φύση ασέλγεια" με τη φράση «*άλλη ασελγή πράξη*», καθώς και η απόλειψη της §2 (στην οποία σε κάθε περίπτωση εμφανίζεται γλωσσικά πλέον δόκιμη η προσθήκη της λέξης «*άλλο*» προ της λέξεως "πρόσωπο"). Η μικρότερη τυχόν απαξία της συμπεριφοράς που υπάγεται στην §2 του Σχεδίου, θα μπορεί να συνεκτιμάται κατά την επιμέτρηση από το πλαίσιο ποινής της §1.

Άρθρο 344 ΠΚ. Έγκληση.

Προτείνεται η *κατάργηση του β' εδαφίου* της διάταξης. **Αιτιολογία:** Η ρύθμιση αυτή υποσκάπτει την αυτεπάγγελτη δίωξη του βιασμού (ιδ. και *Μαργαρίτη*, ό.π.). Η αποφυγή του δευτερογενούς “ψυχικού τραυματισμού” του θύματος δεν επιτρέπεται να χωρεί σε βάρος της προστατευτικής αποστολής και του κατασταλτικού κύρους του ποινικού δικαίου, το οποίο εμφανίζεται να συνθηκολογεί ενώπιον ειδεχθών εγκλημάτων. Παράλληλα, θα αποφεύγονται “περίεργες” δοσοληψίες μεταξύ φερόμενων ως δραστών και δήθεν θυμάτων. Εξειδικασμένες περιπτώσεις ανάγκης προστασίας του ψυχικού κόσμου ιδίως ανηλίκων (ιδ. σχετικώς Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Σχολιασμός του Σχεδίου Νόμου, σελ. 12 [=Ποινική Δικαιοσύνη 6/2002, σελ. 666]), μπορούν να αντιμετωπίζονται με την ενδελεχή και σχολαστική αναδρομή στο άρ. 330 ΚΠΔ.

Άρθρο 348 ΠΚ. Διευκόλυνση ακολασίας άλλων.

1. Προτείνεται η τροποποίηση της §1, η οποία τίθεται ως εξής: «*Όποιος κατ' επάγγελμα επιχειρεί με οποιονδήποτε τρόπο να προκαλέσει την επίτευξη της ασέλγειας μεταξύ άλλων, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών και χρηματική ποινή*». **Αιτιολογία:** α) αναβιβάζεται το ανεπίτρεπτα χαμηλό και διόλου αποτρεπτικό, ενόψει του θεσμού της μετατροπής κατ' άρ. 82 ΠΚ, πλαίσιο ποινής της ισχύουσας §1, β) προβλέπεται χρηματική ποινή, ενόψει του γεγονότος, ότι παρόμοιες συμπεριφορές αποτελούν προστάδια του οργανωμένου εγκλήματος και πρέπει προληπτικά να πληγούν (και) με περιουσιακή ποινή ακριβώς στην “καρδιά” του, που είναι ο πορισμός παράνομου περιουσιακού οφέλους, γ) αποσυνδέεται το αξιόποινο από τη ανάγκη διαπίστωσης της τέλεσης της ασέλγειας, που έχει τόσο

ταλαιπωρήσει τη νομολογία μας, δ) εκλείπει πλέον το πρόβλημα του τιμωρητού της απόπειρας διευκόλυνσης, αφού με την παρούσα πρόταση διαμορφώνεται έγκλημα “επιχειρήσεως”, που αναβαθμίζει την απόπειρα σε τελεσμένο έγκλημα (ιδ. περί αυτών αναλυτικά *Παπαχαραλάμπους*, Η ανεξαρτησία του αξιοποιήσιμου της διευκόλυνσης από την τέλεση της ασέλγειας κατά το άρ. 348§1 ΠΚ και οι δημοσιεύσεις αγγελιών στον Τύπο, Υπεράσπιση 6/1999, σελ. 1323-1335).

2. Ενόψει των ανωτέρω *περιττή εμφανίζεται η διατήρηση της §2. Αιτιολογία:* Η απαξία της συνεκτιμάται ήδη στην §1. Επίσης, μόνη η χρήση απατηλών μέσων δεν νομιμοποιεί την αυξημένη (σε σχέση με την ισχύουσα §1) ποινή, χωρίς μάλιστα να απαιτείται και κατ’ επάγγελμα τέλεση.
3. Αναριθμείται η §3 ως §2, προστίθεται δε νέα παράγραφος, αριθμούμενη πλέον ως §3 που έχει ως εξής: «*Στις περιπτώσεις του άρθρου αυτού διατάσσεται πάντοτε και η οριστική αφαίρεση της άδειας κυκλοφορίας του εντύπου ή της λειτουργίας του ηλεκτρονικού μέσου*». **Αιτιολογία:** Τέτοια μέτρα δεν προβλέπονται στο άρ. 11§6 του Σχεδίου, είναι όμως απαραίτητη η πρόβλεψή τους (ιδ. και τις επισημάνσεις της Γενικής Γραμματέως Ισότητας στο από 4.6.2002 υπ’ αρ. πρωτ. 1656 έγγραφο της ΓΓΙ/ΥΠΕΣΔΔΑ, σελ. 3, αρ. 4).

Άρθρο 348Α ΠΚ. Πορνογραφία.

1. Για την μεγαλύτερη πληρότητα της νομοτυπικής μορφής, αλλά και για την ικανοποίηση της αρχής *nullum crimen sine lege certa*, προτείνεται η προσθήκη στην §1: α) της φράσης «*εισάγει στην επικράτεια ή εξάγει από αυτήν*», μετά τη λέξη “αγοράζει”, β) της φράσης «*ή διαθέτει χώρο για την προβολή τέτοιου υλικού, καθώς και όποιος συμμετέχει στη παρακολούθηση των σχετικών θεαμάτων*», μετά τις λέξεις “πορνογραφικό υλικό” (ιδ. σχετικά και άρ. 1 στοιχ. β’ και δ’ του Νομοσχεδίου του Υπουργείου

Δικαιοσύνης για την καταπολέμηση της παιδικής πορνογραφίας, καθώς και *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, ό.π., σελ. 428).

2. Προστίθεται β' εδάφιο στην §1, που έχει ως εξής: «*Με φυλάκιση μέχρι ενός έτους και με χρηματική ποινή μέχρι δέκα χιλιάδων ευρώ τιμωρείται όποιος, εκτός από τις περιπτώσεις της §3 του άρθρου αυτού παράγει, προμηθεύεται ή κατέχει πορνογραφικό υλικό, που προορίζεται αποκλειστικά για προσωπική του χρήση*». **Αιτιολογία:** Η πρόταση απηχεί το άρ. 3 του Νομοσχεδίου του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την καταπολέμηση της παιδικής πορνογραφίας. Εξαιρεί από την αυστηρή τιμώρηση της §1 και διαμορφώνει ως προνομιούχα μορφή πορνογραφίας πράξεις κατοχής και θεμελιώσεως τέτοιας κατοχής (παραγωγή, προμήθεια) στο εγκληματικού περιεχομένου υλικό, υπό τον όρο του αποκλεισμού της εμπορικής διακίνησής του με οιονδήποτε τρόπο.
3. Για τους λόγους που αναφέρονται ανωτέρω υπό στοιχ. 1, προτείνεται στην §2: α) η προσθήκη της φράσης «*ή μέρους σώματος ή της φωνής*», μετά τις λέξεις "του σώματος", β) η αντικατάσταση της φράσης "που αποσκοπεί...διέγερση" με τη φράση «*σε καταφανώς σεξουαλική συμπεριφορά*» ή alias «*κατά τρόπο που προκαλεί προδήλως γενετήσια διέγερση*». Με την τελευταία αλλαγή επιτυγχάνεται μάλιστα κυρίως η χρήση αντικειμενικών κριτηρίων, μακριά από προϋποθέσεις "σκοπού", υποκειμενικού χαρακτήρα (ιδ. σχετικά με τα ανωτέρω και άρ. 1 στοιχ. α' του Νομοσχεδίου του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την καταπολέμηση της παιδικής πορνογραφίας και *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, ό.π., σελ. 427, 434).
4. Στην §3 προστίθεται η φράση «*ή αν εμπλέκονται ανήλικοι ηλικίας κάτω των δέκα ετών ή η πράξη τελείται κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια*», πριν από τη φράση "επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών...". **Αιτιολογία:** Επιδιώκονται: α) η αυξημένη προστασία της ιδιαίτερα ευαίσθητης και ευπαθούς ανηλικότητας, αφού η εξάντληση της δικαστικής αυστηρότητας σε μόνη την επιμέτρηση ποινής φυλακίσεως, όπου δεν έγινε χρήση από το δράστη των μέσων της §3, δεν είναι αρκούντως αποτρεπτική και β) η

μετατροπή σε κακούργημα της αθροιστικά τελούμενης πορνογραφίας, ως ενδεικνύουσας ιδιαίτερη επικινδυνότητα του δράστη (ιδ. και άρ. 3 και 5§4 της Πρότασης της Commission για έκδοση Απόφασης-Πλαίσιο από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών (COM 2000/854), αλλά και *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, ό.π., σελ. 434). Βέβαια, πρέπει να επισημανθεί, ότι η μη κακούργηματοποίηση των πράξεων του άρ. 342 ΠΚ θα δημιουργήσει αξιολογική αντινομία στο υπό συζήτηση Κεφάλαιο του ΠΚ, αφού πράξεις-προστάδια της κατάχρησης ανηλίκων σε ασέλγεια θα τιμωρούνται ελαφρότερα από την ίδια την κατάχρηση. Σκόπιμη κρίνεται κατά συνέπεια η επάνοδος στο κακούργημα και ως προς αυτήν.

5. Προστίθεται §4 (εξ ου και η σχετική *αλλαγή στον τίτλο* του άρθρου), που έχει ως εξής: *«Αν κάποια από τις πράξεις της πρώτης παραγράφου αφορά πορνογραφικό υλικό που συνδέεται με την εκμετάλλευση της ανάγκης, της πνευματικής αδυναμίας, της κουφότητας ή της απειρίας ενηλίκου ή με την άσκηση κατ' αυτού σωματικής βίας ή τελείται κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια, επιβάλλεται φυλάκιση και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως πενήντα χιλιάδων ευρώ. Αν η πράξη είχε ως αποτέλεσμα βαρεία σωματική βλάβη του παθόντος επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ»*. **Αιτιολογία:** Θεωρούμε, ότι και ο εξαναγκασμός ενηλίκου σε πορνογραφικές απεικονίσεις ενέχει σαφή ποινικήν απαξία, όταν ενέχει χρήση βίας ή όταν τελείται με τη μορφή αθροιστικού εγκλήματος (ιδ. και την επισήμανση της Γενικής Γραμματέως Ισότητας στο από 4.6.2002 υπ' αρ. πρωτ. 1656 έγγραφο της ΓΓΙ/ΥΠΕΣΔΔΑ, σελ. 3, αρ. 3).

Νέο Άρθρο 348B ΠΚ. Διευκόλυνση της πορνείας ανηλίκων και συμμετοχή.

Προστίθεται νέο άρθρο, που έχει ως εξής: *«Με τις ποινές του προηγούμενου άρθρου τιμωρείται, όποιος οργανώνει ή διαφημίζει προγράμματα σεξουαλικού*

τουρισμού, στα οποία εμπλέκονται ανήλικοι ή συμμετέχει σε αυτά».

Αιτιολογία: Πρόκειται για συμπεριφορές με απαξία ανάλογη αυτών του άρθρου 348Α ΠΚ. Η τιμώρησή τους από τον εθνικό νομοθέτη πέραν των Προτάσεων της Commission για έκδοση Αποφάσεων-Πλαισίων από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και την εμπορία ανθρώπων (COM 2000/854), είναι και θεμιτή και επιβεβλημένη (ιδ. και *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, ό.π., σελ. 428).

Άρθρο 349 ΠΚ. Μαστροπεία.

1. Στην §1 αντικαθίσταται η φράση "υποθάλπει ή διευκολύνει την" με τη φράση «*παρέχει οιαδήποτε συνδρομή*». **Αιτιολογία:** Με την αντικατάσταση αυτή εξαντικειμενικεύεται και αποφορτίζεται αξιολογικά η συμπεριφορά διευχέρανσης ή εξασφάλισης της διατήρησης της πορνείας ανηλίκων με την γραμματική προσέγγιση προς τη δογματική της (οιονεί) συνέργειας.
2. Ορθότατα διατηρείται η §3, αφού και στη σωματεμπορία προβλέπεται διακεκριμένη μορφή κατ' ανηλίκων, το έγκλημα δε αυτό, επειδή τελείται με περιοριστικά αναφερόμενα μέσα, δεν απορροφά πάντα το άδικο της μαστροπείας κατ' ενηλίκων (ιδ. και τις σκέψεις της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Σχολιασμός του Σχεδίου Νόμου, σελ. 14 [= Ποινική Δικαιοσύνη 6/2002, σελ. 667] και την επισήμανση της Γενικής Γραμματέως Ισότητας στο από 4.6.2002 υπ' αρ. πρωτ. 1656 έγγραφο της ΓΓΙ/ΥΠΕΣΔΔΑ, σελ. 3, αρ. 2). Απαιτούνται όμως δύο αλλαγές: α) προστασία του εκδιδόμενου προσώπου ανεξαρτήτως φύλου ενόψει της αρχής της ισότητας (ιδ. ομοίως σελ. 15) και β) απάλειψη του ιδιόρρυθμου κατωτάτου ορίου ποινής, όπως γίνεται και στην ισχύουσα §1 (ιδ. Εισηγητική Έκθεση επί του Σχεδίου, αρ. 7 περ. στ'). Η διάταξη θα έχει ως εξής: «*Όποιος κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία* [εξεταστέα και η προσθήκη -για λόγους πληρότητας της παρεχόμενης προστασίας- των λέξεων «*ή κατά συνήθεια*»]

πράγει στην πορνεία ενήλικα πρόσωπα τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή» (ιδ. και άρ. 349§3 ΠΚ στο άρ. 7§1 του Νομοσχεδίου του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την καταπολέμηση της παιδικής πορνογραφίας).

Άρθρο 351 ΠΚ. Σωματεμπορία.

1. Και εδώ ισχύουν οι παρατηρήσεις στα στοιχ. 1 και 2 υπό το άρθρο 323Α ΠΚ, σε ό,τι αφορά την §1.
2. Για την §2 ισχύουν τα αναπτυσσόμενα στο στοιχ. 3 υπό το άρθρο 323Α ΠΚ.
3. Στην §5 επιβάλλονται δύο αλλαγές: α) μετά τη λέξη “συνίσταται” και προ της φράσης “ή στη χρησιμοποίηση” να τεθεί η φράση «*στην από κερδοσκοπία του δράστη επιχείρηση οποιασδήποτε ασελγούς πράξης από το θύμα*». **Αιτιολογία:** Η διατύπωση του Σχεδίου μπορεί να παρερμηνευθεί ως απαιτούσα κερδοσκοπία εκ μέρους του θύματος, ενώ αληθής βούληση του νομοθέτη είναι να επιδιώκει το κέρδος ο σωματέμπορος (ιδ. και *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, ό.π., 432). Επίσης, β) να προστεθεί μετά τη λέξη “αποσκοπούν” η φράση «*καταφανώς [ή: προδήλως]*», η δε λέξη “αποσκοπούν” να αντικατασταθεί με τη λέξη «*κατατείνουν*». **Αιτιολογία:** Δεν θα πρέπει να αποτελούν αξιόποινες πράξεις οι κινούμενες κατά τα λοιπά εντός των πλαισίων της κοινωνικής προσφορότητας “προκλητικές” εμφανίσεις υπαλλήλων καταστημάτων διασκέδασης ή ψυχαγωγίας, που αποσκοπούν μόνο στην προσέλκυση πελατείας σε αυτά για την παροχή νόμιμων υπηρεσιών άσχετων με τη γενετήσια σφαίρα. Από την άλλη πλευρά το αξιόποينو δεν επιτρέπεται να φαλκιδεύεται από τους δυσδιάγνωστους, αλλά και παρέλκοντες, ενόψει της βαρβαρότητας των πράξεων γενετήσιας εκμετάλλευσης, “σκοπούς” των εμπλεκομένων δραστών (ιδ. αναλόγως *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, ό.π., 432).

Άρθρο 351Α ΠΚ. Ασέλγεια έναντι αμοιβής.

1. Στον *τίτλο* δεν πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ ανηλίκων και ενηλίκων. Επιπλέον η παράγραφος 1 τίθεται ως εξής: «*Όποιος έναντι αμοιβής ή άλλου ανταλλάγματος τελεί ασελγή πράξη με εκδιδόμενο πρόσωπο ή προκαλεί τέλεση τέτοιας πράξης ενώπιον αυτού του ιδίου ή τρίτου, τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως πενήντα χιλιάδων ευρώ, εάν γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει, ότι το εκδιδόμενο πρόσωπο είναι θύμα πράξης του προηγούμενου άρθρου*». **Αιτιολογία:** Η ποινικοποίηση της απόληψης, εκ μέρους του "πελάτη", ερωτικών υπηρεσιών από θύματα του οργανωμένου εγκλήματος είναι επιβεβλημένη γενικά και όχι μόνο υπέρ των ανηλίκων θυμάτων. Με το αξιόποινο και της έναντι αμοιβής ασέλγειας με ενήλικο ολοκληρώνεται η απολύτως αναγκαία επίδειξη μηδενικής ανοχής της έννομης τάξης σε συμπεριφορές που εξευτελίζουν συνειδητά την αξία του ανθρώπου και τροφοδοτούν επίσης συνειδητά το σεξουαλικό δουλεμπόριο (ιδ. και Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Σχολιασμός του Σχεδίου Νόμου, σελ. 8 [= Ποινική Δικαιοσύνη 6/2002, σελ. 665]). Παράλληλα η τιμώρηση της πράξης με ανήλικο εντάσσεται οργανικά στην ποινικοποίηση της αγοράς πορνικών υπηρεσιών (και) από θύματα του οργανωμένου εγκλήματος, ως αυτοτελής διακεκριμένη περίπτωση. Κατά συνέπεια η διάταξη δεν θα προκαλεί, όπως υπό την παρούσα μορφή συμβαίνει, ενδοσυστηματική δυσαρμονία, αφού έτσι όπως τώρα έχει θα έπρεπε να ενταχθεί στο άρθρο 339 ΠΚ περί αποπλανήσεως (ιδ. *ad hoc* *Μαργαρίτη*, ό.π.).
2. Η §1 αναριθμείται σε §2. Προτείνεται η εξής βελτίωση: Μετά τη φράση "τελείται από ενήλικο" τίθεται η φράση «*έναντι αμοιβής ή άλλου ανταλλάγματος ή με χρήση μέσων εξαναγκασμού που δεν συνιστούν απειλή ή χρήση βίας*». **Αιτιολογία:** Με τον τρόπο αυτό αφ' ενός αναδεικνύεται προφανέστερα ο αιτιώδης δεσμός μεταξύ της ασελγούς πράξης και του ανταλλάγματος ("do ut des"), αφ' ετέρου δε καλύπτονται και οι περιπτώσεις

“επιβολής”, που δεν φθάνουν το επίπεδο που απαιτεί το άρθρο 351 ΠΚ, όπου δηλαδή ο εξαναγκασμός δεν συνιστά βία ή η βία δεν αφορά την ασελγή πράξη (ιδ. και *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, ό.π., 432, 433).

3. Προστίθεται νέα §3, που έχει ως εξής: «*Αν στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου αντί ασελγούς πράξεως ο ανήλικος επιδόθηκε σε γενετήσια συμπεριφορά, που δεν συνιστά ασελγή πράξη, η πράξη τιμωρείται ως εξής: α) στις περιπτώσεις της §2α' με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή πενήντα χιλιάδων έως εκατό χιλιάδων ευρώ, β) στις περιπτώσεις της §2β' με φυλάκιση και χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων έως πενήντα χιλιάδων ευρώ και γ) στις περιπτώσεις της §2γ' με φυλάκιση μέχρι τριών ετών και χρηματική ποινή πέντε έως τριάντα χιλιάδων ευρώ*».

Αιτιολογία: Συνεκτιμάται έτσι και η απαξία συμπεριφορών που δεν συνιστούν ασελγή πράξη, θίγουν όμως τη γενετήσια ζωή του ανηλίκου κατά ποινικά αξιόλογο τρόπο, εμπορευματοποιώντας την (ιδ. και *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, ό.π., 433, που αναφέρεται σε πράξεις, όπως ο αυνανισμός, η προσποίηση ασέλγειας ή οι γυμνές φωτογραφίες).

4. Η §2 αναριθμείται σε §4, μετά δε το αρκτικό άρθρο “Η” τίθεται η φράση «*κατ' επάγγελμα*». **Αιτιολογία:** Ίσην απαξία και επικινδυνότητα προς την αξιόποινη “ροπή” του δράστη ενέχει, ασφαλώς, και η τέλεση των πράξεων για βιοπορισμό.

5. Η §3 αναριθμείται σε §5.

6. Δεν μας βρίσκει σύμφωνους η πρόταση της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Σχολιασμός του Σχεδίου Νόμου, σελ. 15/6 [= Ποινική Δικαιοσύνη 6/2002, σελ. 667] περί δημιουργίας νέου άρθρου 12Α στο Σχέδιο (η ορθότερη αρίθμηση του ως άρθρο του ΠΚ θα ήταν ίσως αυτή του άρθρου 351B ΠΚ), που θα αφορούσε την εμπλοκή αστυνομικών οργάνων στις πράξεις εμπορίας ανθρώπων γενικά και εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, αφού υπάρχει η αρκούντως αυστηρή διάταξη του άρθρου 262 ΠΚ (ιδ. έτσι και *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, ό.π., 434).

Άρθρο 353 ΠΚ. Πρόκληση σκανδάλου με ακόλαστες πράξεις.

Προτείνεται η αντικατάσταση των λέξεων “ενεργείται” με τις λέξεις «*επιχειρείται*». **Αιτιολογία:** Έτσι καταλαμβάνεται ήδη και η απόπειρα της πρόκλησης, περαιτέρω δε εναρμονίζεται η §2 με το γράμμα της §1, την οποία το Σχέδιο δεν θίγει και όπου επίσης γίνεται χρήση του ρήματος “επιχειρείται”.

Άρθρο 11 του Σχεδίου.

1. Ορθά διατηρείται το άρθρο 350 ΠΚ (πρβλ. αντίθετη άποψη της *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, ό.π., 434), σκόπιμη δε παρίσταται και η σχετική ρήτρα επικουρικότητας. Η ποινή όμως πρέπει να αυξηθεί σε *φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών* (ιδ. και πρόταση της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Σχολιασμός του Σχεδίου Νόμου, σελ. 15 [= Ποινική Δικαιοσύνη 6/2002, σελ. 667]).
2. Στην §3 σκόπιμη φαίνεται η συμπερίληψη στο άρθρο 187 ΠΚ και του εγκλήματος του άρθρου *349 ΠΚ* (προ του άρθρου 351).
3. Στην §5 επιβάλλεται να συμπεριληφθούν για την λυσιτελέστερη καταπολέμηση της “λευκάνσεως εγκληματικών προσόδων” και τα εγκλήματα των άρθρων *348-349 ΠΚ* (μετά το άρθρο 323Α ΠΚ) *και 351Α ΠΚ* (μετά το άρθρο 351 ΠΚ). Με την προσθήκη αυτή η παρούσα επιλογή του νομοθέτη θα είναι διπλά επιτυχής, διότι εκτός από την επέκταση της ισχύος του Ν. 2331/1995, θα επέρχονται και οι διοικητικές κυρώσεις του άρθρου 8 ν. 2928/2001, το οποίο ανατρέχοντας στα άρθρα 1 και 2 του Ν. 2331/1995 συνεφέλκεται πάντοτε τις κυρώσεις αυτές, μη περιοριζόμενο στο “οργανωμένο έγκλημα” του Ν. 2928/2001. Έτσι θα ικανοποιηθεί και η

αιτίαση, ότι ελλείπουν οι διοικητικές κυρώσεις στο Σχέδιο (ιδ. την αιτίαση αυτή σε *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, ό.π., 433).

4. Στην §6 προστίθεται, για λόγους σαφηνείας, εδάφιο τελευταίο, που έχει ως εξής: «*Οι προβλεπόμενες στην παρούσα παράγραφο ποινές δεν αποκλείουν τη σωρευτική επιβολή άλλων ποινών σε περίπτωση συνδρομής άλλων διατάξεων της ποινικής νομοθεσίας*» [= άρθρο 53§5 εδάφ. Τελευτ. Ν. 2910/2001].
5. Προστίθεται παράγραφος 10, που έχει ως εξής: «*Οι διατάξεις των άρθρων 348Α, 349 ΠΚ εφαρμόζονται και αν η πράξη τελέστηκε στην αλλοδαπή από ημεδαπό ή στρέφονταν κατά Έλληνα πολίτη, ακόμη και αν δεν είναι αξιόποινες κατά τους νόμους της χώρας στην οποία τελέστηκαν*». **Αιτιολογία:** Η νέα παράγραφος είναι αναγκαία διότι παρά την τροποποίηση του άρθρου 8 ΠΚ με την §2 του παρόντος άρθρου του Σχεδίου δεν ρυθμίστηκε και το θέμα της δικαιοδοσίας των ελληνικών δικαστηρίων ως προς τις πράξεις των άρθρων 348Α και 349 ΠΚ. Αφ' ετέρου η ανάλογη §5 του άρθρου 187 ΠΚ (άρθρο 1 Ν. 2928/2001) ρυθμίζει μόνο περιπτώσεις "οργανωμένου εγκλήματος", δεν ικανοποιεί συνεπώς όλες τις περιπτώσεις, στις οποίες οφείλει να επεκτείνεται η ανωτέρω δικαιοδοσία χωρίς κώλυμα από την αρχή τηρήσεως του "διπλού αξιοποίνου".

Άρθρο 12 του Σχεδίου. Αρωγή θυμάτων.

1. Μετά τη λέξη "Κώδικα" στην §1 προστίθεται η φράση «*καθώς και στους μάρτυρες κατηγορίας*». **Αιτιολογία:** Απειλούμενα δεν είναι, βέβαια, μόνο τα αναφερόμενα στο Σχέδιο έννομα αγαθά, όταν φορέας τους είναι το θύμα, αλλά και όταν φορείς τους είναι και οι μάρτυρες κατηγορίας, στις ουσιώδεις καταθέσεις των οποίων θα στηρίζεται κατά κανόνα η αποκάλυψη της αλήθειας (ιδ. και την πρόταση της Γενικής Γραμματέως Ισότητας στο από

- 4.6.2002 υπ' αρ. πρωτ. 1656 έγγραφο της ΓΓΙ/ΥΠΕΣΔΔΑ, στην αρχή της σελ.3).
2. Λόγω της ιδιαίτερης σπουδαιότητας της συνεργασίας με τις NGOs θεωρούμε απαραίτητη την ειδική μνεία της συνεργασίας αυτής ως αντικειμένου ρύθμισης του σχετικού Προεδρικού Διατάγματος, με την προσθήκη στο τέλος της §1 της φράσης *«ιδίως η συνεργασία με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις»*, μετά από κόμμα προ της τελείας (ιδ. και την επισήμανση της Γενικής Γραμματέως Ισότητας στο από 4.6.2002 υπ' αρ. πρωτ. 1656 έγγραφο της ΓΓΙ/ΥΠΕΣΔΔΑ, σελ. 3, αρ. 5, αλλά και Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Σχολιασμός του Σχεδίου Νόμου, σελ. 9 [= Ποινική Δικαιοσύνη 6/2002, σελ. 665]).
 3. Στην §2 αντί της φράσης "θύματα των πράξεων" πρέπει, αφού προστατευτέοι είναι και οι αλλοδαποί μάρτυρες, όπως είπαμε, να τεθεί η λέξη *«πρόσωπα»* (ιδ. έτσι και την πρόταση της Γενικής Γραμματέως Ισότητας στο από 4.6.2002 υπ' αρ. πρωτ. 1656 έγγραφο της ΓΓΙ/ΥΠΕΣΔΔΑ, στην αρχή της σελ. 3).
 4. Στο τέλος της §2 αντί της τελείας τίθεται κόμμα και προστίθεται η φράση *«χορηγείται δε για το χρόνο της αναστολής άδεια παραμονής κατά παρέκκλιση από την ισχύουσα περί αλλοδαπών νομοθεσία, παράλληλα δε εξασφαλίζονται όροι αξιοπρεπούς διαβίωσης»*. **Αιτιολογία:** Η παροχή αξιοπρεπούς νόμιμης παραμονής στη χώρα είναι προϋπόθεση εκ των ων ουκ άνευ για να έχει ουσιαστικό νόημα η αναστολή απέλασης (ιδ. και πρόταση της Γενικής Γραμματέως Ισότητας στο από 4.6.2002 υπ' αρ. πρωτ. 1656 έγγραφο της ΓΓΙ/ΥΠΕΣΔΔΑ, στην αρχή της σελ. 3, Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Σχολιασμός του Σχεδίου Νόμου, σελ. 9 [= Ποινική Δικαιοσύνη 6/2002, σελ. 665/6]).

Αθήνα, 14.8.2002

Χ. Παπαχαραλάμπους